

اقتصادی و نظامی که به نجوی متأثر از نفوذ و حضور آمریکا بود، سیاست امریکاییان را برای ایرانیان، قابل لمس کرد. با تشدید و واقعیت حضور آمریکا در ایران، عرضه بر سیاست بریتانیا تنگ شد. در تحلیل حوادث سال‌های آخر دهه بیست در ایران، باید به این وضعیت توجهی در خور داشت. آیا حاشیه نشینی شریف امامی در سال‌های ۱۳۲۶ تا ۱۳۲۹ می‌توانسته است به ناروشنی‌های چنین دوره‌ای از گذر و جایجایی مربوط باشد؟

با وجود تمامی تلاشی که شریف امامی به صورتی مستمر صورت می‌دهد تا از خود تصویری غیرسیاسی و به دور از زد و بندهای معمول آن روزگار نشان دهد، و در این جهت حتی اشارات «سیاسی» را به قول دیگران واگذار می‌کند، و حتی روایات ساده‌انگارانه‌ای از جریان قتل رزم‌آرا و برجسته کردن اقدامات جزئیاتی خاص و از جمله اسدالله علم، در این حادثه مطرح می‌کند، ولی این تلاش قانع‌کننده نیست.

شاید ذکر این نکته پایانی درباره دوره رزم‌آرا بی‌مناسبت نباشد که وی در خاطراتش استنکاف خود از امضاء قرارداد خرید لوکوموتیو از انگلستان به دلیل عدم تحقق شرط‌های قرارداد مطالبی ذکر می‌کند. (ص ۱۰۴) اما روایتی در دست است که او در این ایام متهم شده بود که برای خرید لوکوموتیو و تراورسین از بلژیک رشوه‌هایی را دریافت کرده است.

به هر حال پس از سقوط کابینه رزم‌آرا، وی به شدت تحت فشار افکار عمومی و فعالان سیاسی قرار داشت و از این رو پس از آن که حسین علاء کابینه بعدی را تشکیل داد، نتوانست او را وارد کابینه خود کند. حتی پست شهرداری تهران را نیز نتوانست برای او در نظر بگیرد. در این دوران مخالفت فعالان سیاسی هوادار ملی شدن نفت و نیروهای ضد انگلیسی شدید بود. لذا علاء وی را به سازمان برنامه فرستاد (ص ۹-۱۳۷) و او تا وقوع کودتای ۲۸ مرداد در آنجا باقی ماند.

خاطرات شریف امامی درباره فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی‌اش او در این دوره بسیار مهم و کاملاً خالی است. طبیعی است که چنین فرض شود که وی در این دوره گذار در حال تجدید مواضع سیاسی و اجتماعی خود، در رابطه با نیروهای موثر در سیاست داخلی ایران - انگلیس و آمریکا - بود، به همین دلیل از توضیح لازم در این زمینه استنکاف می‌ورزد.

نقد‌های او به دکتر مصدق - اگر چه بیشتر صیغه عاطفی و شخصی دارد و عاری از نقادی بیطرفانه برنامه و مشی دکتر مصدق است (ص ۱۵۰-۱۴۸) تمایل زاهدی برای دعوت او به کابینه خود، نشانگر وضعیت سیاسی آن روز شریف امامی است. وضعیتی که وی تمایلی به توضیح و توصیف آن ندارد. با توجه به نقش فعال احمد آرامش در مخالفت با دولت مصدق، شریف امامی چه وضعی می‌توانست داشته باشد؟